

FUNCTIEHANDLEIDING MILIEU-VERANTWOORDELIJKE

Werkjaar 2020 - 2021

2021 - 2022

2022 - 2023

Beste milieuverantwoordelijke,

Je engageert je dit jaar om je afdelingsbestuur mee te doen draaien, en dat is geweldig!

Vele mensen gingen je voor, en ook na jou zullen velen je functie uitvoeren. Daarom vind je achteraan deze functiehandleiding ruimte om je ervaringen van het afgelopen jaar neer te schrijven, als ook enkele lopende projecten. Zo kan je opvolger snel aan de slag!

Kreeg je deze functiehandleiding al van een voorganger? Lucky you!

Dan vind je achteraan natuurlijk de opmerkingen en ervaringen, net als de contactgegevens zodat je in hoge nood een beroep kan doen op je voorganger.

MILIEUVERANTWOORDELIJKE

Jij koos er voor om dit jaar milieuverantwoordelijke te zijn in jouw afdeling. Dit boekje kan je gebruiken als leidraad om de milieupijler in je afdeling te versterken. Wat kan je verwachten? Een aantal nuttige tips en info om jouw functie zo goed mogelijk in te vullen met onder andere activiteitenideeën, leuke films en ander lekkers! Een handleiding om te lezen op het toilet, in bed of teruggetrokken op jouw favoriete plaatsje in de natuur.

Hopelijk geraak je op deze manier alvast op weg om er een fantastisch JNM-jaar van te maken. Natuurlijk valt er nog veel meer te beleven in de milieuwereld. Aarzel dus niet om zelf nog naar meer interessante thema's en ideeën op zoek te gaan. Uiteraard kan je ook altijd terecht met al je milieugerelateerde vragen bij de milieuwerkgroep, via mwg@jnm.be

Geef er een lap op!

WAT DOET EEN MILIEUVERANTWOORDELIJKE?

De milieuverantwoordelijke van de afdeling is verantwoordelijk om het milieuthema onder de aandacht te brengen en te houden. Milieu is naast beheer en natuur één van de drie pijlers bij de JNM. Als milieuverantwoordelijke in de afdeling zorg je dat er rekening wordt gehouden met duurzaamheid in jullie eigen werking, dat er milieugerelateerde activiteiten worden georganiseerd en dat er al eens een milieuartikeltje verschijnt in het afdelingstijdschrift.

TAKENPAKKET

1. Duurzaamheid in de afdeling

In de JNM houden we in onze dagelijkse werking, bij het organiseren van activiteiten en kampen, rekening met duurzaamheid. We gaan bijvoorbeeld nooit met het vliegtuig op kamp, nemen quasi altijd het openbaar vervoer om ons te verplaatsen op JNM-activiteiten en eten milieubewust. Als milieuverantwoordelijke probeer je die duurzaamheid zoveel mogelijk in de afdeling in te bedden. Je kan natuurlijk ook nog verdere stappen ondernemen. Vegetarisch koken op afdelingskamp is standaard, maar waarom niet eens volledig biologisch, lokaal en seizoensgerichte maaltijden uitproberen? Klinkt dit een beetje extreem? Dat hoeft helemaal niet. Het kan je net de mogelijkheid geven om nieuwe, uitdagende dingen te proberen in de afdeling!

2. Activiteiten organiseren

Als milieuverantwoordelijke zorg je voor een degelijk aanbod aan milieuactiviteiten in je afdeling: voor piepers, ini's en gewone leden.

2.1. De makkelijke weg: sluit aan bij een activiteit van een andere organisatie

JNM is uiteraard niet de enigste organisatie die rond milieu werkt. Een gemakkelijke manier om het milieupeil in je afdeling omhoog te krijgen is om aan te sluiten bij milieuactiviteiten van andere organisaties. Hieronder vind je alvast een lijstje van organisaties die werken rond milieu en vaak interessante activiteiten op touw zetten. Sommige van deze verenigingen organiseren ook vormingen. Probeer de lokale afdeling eens te contacteren, wie weet hebben ze wel interessante activiteiten in het verschiet of willen ze samenwerken om iets te organiseren.

Velt, Bond Beter Leefmilieu, Climate Express, Natuurpunt, Gents Milieufrent, Ringland, Greenpeace, De Landgenoten, Catapa, Wervel, Oikos, Vredesactie, WWF, EVA vzw, Fietzersbond, BOS+, Act4Change, Ugent1010, UAct, LABO vzw, De Milieuboot, Trage Wegen, Climaxi, Netwerk Bewust Verbruiken, ...

2.2 Zelf een milieuactiviteit organiseren

Zelf een activiteit organiseren geeft je meer vrijheid, je kan er een eigen twist aan geven en je haalt er bovendien veel meer uit. Je kan uiteraard ook een activiteit uitwerken in samenwerking met een andere milieuorganisatie. Heel wat organisaties staan steeds open voor samenwerkingen.

Toch ga je voor milieuactiviteiten misschien nog het meest gewoon zelf aan de slag. Zo kan je milieuspelen organiseren voor piepers, milieufilms screenen voor ini's, discussies organiseren over milieuthema's voor de groten... De mogelijkheden zijn oneindig. Om jullie alvast enkele ideeën te geven sommen we hier een aantal voorbeelden op:

Ecologisch koken

Lekker eten is altijd een schot in de roos. Ga voor de ecologische keuken, en je hebt meteen een op-en-top milieuvriendelijkheid! Wedden dat je leden deze avontuurlijke recepten niet kunnen weerstaan?

- Ooit al zelf je seitan gemaakt? Een heel toffe activiteit voor piepers of ini's, en een mooie gelegenheid om uit te leggen waarom ook het milieu profiteert als we (vaker) vegetarisch gaan eten. Ook een bio-veggie bbq behoort natuurlijk tot de eenvoudige mogelijkheden. :)
- Zijn je ini's klaar voor een grotere uitdaging? Ga dan voor donderdag vegandag! Dierlijke producten vragen meer water, land en energie en veroorzaken meer afval en broeikasgassen dan plantaardige, maar ze zitten ook bijna overal in. Toch zijn er heel wat alternatieven; rijstmelk maken, chocomousse koken uit kikkererwten, ... wedden dat je ini's enthousiast zijn?
- Ten slotte voor de echte durvers: is insecten eten de toekomst? Het is alvast interessant om over na te denken. Deze kookactiviteit kan dus gekaderd worden in een enorm interessante discussie over insecten eten versus vlees eten versus vegetarisch zijn. Het is gemakkelijk om online insecten voor menselijke consumptie te bestellen, en ook tal van leuke receptjes zijn gemakkelijk terug te vinden.

Fietsworkshop

Het is zoveel aangenamer fietsen door de jungle die het verkeer is als je fiets in orde is. Laat jullie fiets het soms afweten? Komt het noodzakelijke bezoekje aan de fietsenmaker ook altijd ongelegen? Organiseer een workshop fietsen repareren en voortaan zijn jullie in no time weer milieuvriendelijk de baan op!

De waterkwaliteit van de plaatselijke beek meten

Vroeg je je ook altijd al af hoe het gesteld is met de waterkwaliteit van de plaatselijke beek? Ontleen een waterkoffer bij JNM nationaal en test de waterkwaliteit. Je kan dit combineren met een natuurstudie activiteit waarbij je ook de flora en fauna in kaart brengen om te zien hoeveel leven er in je beek zit. Als die erg vervuild is, kan je op zoek gaan naar de oorzaak hiervan en misschien zelfs actie ondernemen tegen de vervuiler?

Knutselen met afval

Een afvalopruimactiviteit valt goed te combineren met het knutselen met afval: een aanrader om eens te proberen met piepers! Eventueel kan je de link maken naar

plasticvrij leven en daar nog een activiteit rond doen. Je kan de afvalopruimactie ook nog leuker maken door ze te laten doorgaan op het water. Probeer de plaatselijke rivier eens op te kuisen vanuit een kajak. Plezier en succes gegarandeerd!

Kledingruilbeurs

Waarom zou je je oude kleren weggooien? Op een ruilbeurs neemt iedereen kleren die niet meer gedragen worden mee. Een ontdekkingstocht naar leuke kleren, want wat voor de één niet meer draagbaar is, is voor de ander nog steeds een prachtstuk. Probeer zoveel mogelijk mensen op je ruilbeurs uit te nodigen. Wat erna nog achterblijft, kan je naar de kringloopwinkel brengen om er toch nog iemand blij mee te maken..

Wildplukactiviteit

Ga op zoek naar eetbare, wilde planten en geniet nadien van een heerlijk, ecologisch maal. Denk bijvoorbeeld aan zevenbladpesto, brandnetelpannekoeken of een slaatje van wilde bloemen. Ook hier helpt het internet je heel wat vooruit. Zorg er wel voor dat je voorbereid bent, en weet wat je zoekt! Je kan dit combineren met een natuurstudie activiteit waarbij jullie gaan determineren welke planten er staan.

Milieudocu's

Klimaatverandering en milieuthema's zijn hot, en gelukkig maar. De laatste jaren verschenen er dan ook heel wat interessante films hierover, vaak met een prachtige boodschap. Ideaal dus voor een avondactiviteit onder JNM'ers!

Inspiratie nodig? Denk aan: Food inc, Cowspiracy, Meat the truth, The end of the line, This Changes Everything, Demain, How to change the world, Les Libertes, Samuel in the Clouds, If a tree falls, More than Honey, Behind the redwood curtain, ... en nog zoveel meer.

Bezoek eens een...

- Een bioboerderij: op bioforum.be vind je de biobedrijven in jouw buurt
- Een Natuur- en Milieu- Educatiecentrum
- De milieuboot! Boek met je afdeling een educatieve milieuboottrip via www.milieuboot.be

Speel eens een milieuspel...

Op de website vind je onder activiteitenfiches een aantal kleine en grote spelen voor piepers en ini's. Een kant en klare milieuvrije activiteit!

- Klimaatspel voor ini's
- Het klimaat onder ons gezegd en gezwezen voor piepers
- Klimaatconferentiespel voor piepers

De MWG schreef een brief rond over duurzaamheid op kamp. Ook daarin staan interessante weetjes en spelletjes. Vraag er gerust naar!

Op de site van BOS+ vind je onder het tabblad '[Speel en Leer](#)' de pagina 'Info voor jeugdbewegingen'. Zij verzamelden ook een aantal kant en klare activiteitenfiches. Zeker de moeite om eens te bekijken!

Heb je zelf een mega-formitastisch spel bedacht en uitgewerkt, stuur het dan door naar mwg@jnm.be. Dan zetten wij het op de website zodat andere afdelingen ook kunnen genieten van jouw spel.

3. Acties organiseren

Als milieuverantwoordelijke kan je ook meer doen dan inhoudelijke activiteiten organiseren. Met een geslaagde milieuactie kan je heel wat verandering bereiken. Bij het organiseren van een actie kan je vertrekken vanuit een lokaal probleem of een globale problematiek. Een voorbeeld van een lokaal probleem is het verdwijnen van een natuurgebied, bijvoorbeeld door de uitbreiding van een industrieterrein. De klimaatopwarming is dan weer een voorbeeld van een globaal probleem, waar ook mensen van buiten de gemeente of regio bij betrokken zijn.

Bij een lokaal probleem is het meestal zo dat je inspeelt op een zélf vastgesteld feit. Dat kan bijvoorbeeld de slechte aanleg van een fietspad zijn. In dat geval is het aan te raden om eerst bij je afdelingsgenoten en buurtbewoners na te gaan hoe zij dit feit ervaren.

Bij een mondiaal probleem zijn de feiten vaak al langer vastgesteld door experts.

Als je merkt dat er een draagvlak is voor het milieuprobleem, dan kan je verder op zoek gaan naar de gevolgen ervan, én de mogelijke alternatieven. Dit doe je best met een wat grotere groep mensen, omdat je dan sneller tot meer (creatieve) ideeën zal komen. Eenmaal dat gedaan is, kunnen jullie samen een actie hier rond uitwerken. Bedenk daarbij ook met welke activiteit je het meeste resultaat zal bereiken; een petitie, een publieke actie, een (open) brief aan je stad of gemeente, een bewustmakingscampagne, enzovoort.

De soort actie die je kiest hangt dan onder meer af van de doelgroep die je wil bereiken, het bewustzijn van de bevolking rond het thema, of de dringendheid van de zaak. Zo

is het bijvoorbeeld evident dat je geen petitie houdt als je de stem van kinderen wil laten horen, en dat je sneller tot directe actie zal overgaan wanneer een petitie of eerdere initiatieven nog geen verandering bereikten.

Tips voor een geslaagde actie

- Vaak geldt: hoe meer volk, hoe beter voor je actie. Begin dus ruim op voorhand met het maken van reclame via websites, mails en sociale media, en eventueel met het verspreiden van posters en flyers.
- Let op, soms kan je ook heel geslaagde acties organiseren waar weinig volk op aanwezig is. Denk maar aan een direct gesprek met een gemeentebestuur of een stunt die je achteraf verspreidt via pers of sociale media.
- Over de media gesproken. Hoe doe je dat nu, zo'n actie in de media krijgen? Stuur dus een week op voorhand een persuitnodiging en de dag zelf een persbericht over je standpunten. Eventueel kan je na de actie ook nog een persbericht sturen over het verloop van de actie.
- Ook al gaat het om serieuze thema's, toch loont het vaak om je actie ludiek en 'vriendelijk' te houden. Dit helpt om mensen aan te trekken en ook de media zullen sneller berichten over luchtige acties. Wat dacht je van een openbare verkoop van de plaatselijke luchthaven waarbij buurtbewoners eigen ideeën voor een alternatieve invulling kunnen inbrengen?
- Anti-acties die blijven hangen in protest zonder toekomstplannen lijken vandaag wel een beetje passé. Probeer mensen te wijzen op het probleem dat je wil aankaarten, maar kom vooral ook naar buiten met een logisch en aantrekkelijk alternatief. Wie weet kan je straks ook genieten van het 'Ringlandeffect'!

Inspiratie nodig? Hieronder enkele voorbeelden van acties:

- Sluit aan bij de *Big Jump* in de zomervakantie. Jaarlijks wordt er op verschillende plaatsen in België in het water gedoken voor propere rivieren. Daar kan ook jouw afdeling gewoon aan meedoen. Meer info vind je op www.bigjump.be, waar je ook zelf een activiteit kan registreren. Een hele leuke actie, die bijvoorbeeld erg geschikt is om te gebruiken als promostunt.
- Elk jaar roept de Fietserbond op om een *fietsapplaus* te organiseren. Op de nationale applausdag (jaarlijks op wereldfietsdag = 3 juni) juichen we de dagelijkse fietsers toe. Met wat (bio) koffie, thee en koeken erbij wordt dit dé manier om goedgezind aan je dag te beginnen!
- Organiseer eens een *Critical Mass*. Dat is een ludieke fietstocht door de stad op de laatste vrijdag van de maand. Overal in de wereld vinden er die dag Critical Masses plaats. Niets leuker dan een fietstochtje met een grote bende. Vanuit de Critical Mass beweging en Fietserbond worden er al op verschillende plekken

Critical Masses en Kidical Masses (= een Critical Mass gericht op kinderen en jongeren) georganiseerd. Check eens in je buurt of dat al het geval is, en dan kan je mee op de kar (of de fiets) springen. En uiteraard mag niets je tegen houden om er zelf eentje te organiseren.

- Zin in iets spannender? Organiseer een *Clan du Neon* waarbij je 's nacht op pad gaat en de neonverlichting van de winkels dooft. Let daarbij wel op dat je alles een beetje 'volgens het boekje' doet.
- Ook een tikje rebels: een *Guerilla Gardening* activiteit. Daarbij maak je je eigen zaadbommen om braakliggende terreinen mee op te fleuren.
- Houd een *opruimactie*! Een klassieker maar daarom niet minder nuttig. Je zal verbaasd zijn over hoeveel zwerfvuil je verzamelt. Vaak stellen gemeentes gratis afvalknijpers en vuilniszakken ter beschikking. En als je het nog exotischer wil: met de kajak kan je de plaatselijke vijver of rivier terug proper maken.
- Klaag het *overmatig gebruik van verpakkingen* bij de supermarkt aan door het vuilnis op de parking uit te stallen en de mensen hierover aanspreken. Laat je creativiteit helemaal losgehen! Je kan ook vervuilende producten beplakken met een ludieke sticker. Voor de echte durvers.
- Organiseer een bosspel in het midden van de stad; een smeekbede voor meer bos.
- Verkoop plantjes aan de luchthaven ter compensatie van de CO2 uitstoot van de vliegtuigen, en geniet van de grimassen van de passagiers. Of start een handeltje in pakjes zuivere (gebakken?) lucht, in het midden van de stad of bij een grijze parkeergarage.
- Een gevaarlijke weg zonder *fietspad*? Schilder er zelf eentje! Natuurlijk wel opletten voor voorbijrazende auto's, hou het een beetje veilig.
- Ook een ludieke affiche campagne doet vaak zijn werk. "Mag het donker aan?" affiches zijn bijvoorbeeld ideaal voor de jaarlijkse nacht van de duisternis.

Ook al goesting gekregen om erin te vliegen? Dat kunnen we geloven! Toch is het bij het uitwerken van een actie ook belangrijk om wat langer bij de dingen stil te staan. Sommige acties liggen nu eenmaal gevoelig bij de overheid en/of de ordediensten, en verschillende acties (betogingen bijvoorbeeld) moet je dan ook op voorhand aanvragen. Als je twijfelt of je iets moet aanvragen of niet, stap je het best naar het plaatselijke politiekantoor om informatie in te winnen.. Ze kunnen je daar zeker uitleggen of je een aanvraag moet indienen en waar en hoe je dat dan moet doen.

TIP: Als je met de afdeling een milieuactie op poten wil zetten, laat dan zeker iets weten aan de milieuwerkgroep. We kunnen je vast nog wel ergens helpen met de uitwerking, promo, persberichten, of andere belangrijke shizzles. Eén adres dus: mwg@jnm.be

4. Waar moet je nog op letten?

Niet alle milieuthema's en werkvormen zijn geschikt voor alle leeftijden. Jongeren moeten groeien van pieper over ini naar gewoon lid. Tijdens deze groei, groeit ook hun leefwereld en daarmee de thema's die je met hen kan behandelen.

Zo mag je bij piepers rekening houden met een redelijk 'klein' wereldbeeld. Speel dus in op thema's die het dichtst bij hen staan. Informeer hen over dingen die ze dichtbij huis kunnen zien en doen, zoals zuinig omgaan met energie en papier.

Ini's zijn al in staat om wat ruimer te denken dan datgene wat ze thuis zien, maar om met hen te bespreken wat de gevolgen van de klimaatsverandering zijn voor de tonijn in de Middellandse Zee is misschien toch wat te hoog gegrepen. Ze hebben de link met thuis (het gekende) nog steeds nodig. Spreek je met hen over vegetarisme, laat dan ook varkenskwekerijen zien van bij hen in de buurt. Spreek je over de klimaatverandering wijs hen dan op klimaatsoorten die van het zuiden naar het noorden oprukken.

Met de gewone leden kan je eigenlijk alle thema's bespreken die je kan bedenken, maar hou toch nog rekening met de voorkennis van je leden en met de werkvorm die je gebruikt. Mogelijk werkvormen zijn: een spel, een groepsdiscussie, een monoloog, een stellingenspel. Niet elke groep zal alles even leuk of interessant vinden, dus zorg ervoor dat je een beetje inspeelt op wat er bij jou in de afdeling leeft!

5. Milieuartikels voorzien in het afdelingsblaadje

De milieuverantwoordelijke van de afdeling kan er er ook voor zorgen dat er in het afdelingsboekje af en toe een milieugerelateerd artikel verschijnt. Zo breng je de thema's tot in de huiskamer van al je afdelingsgenootjes! Je hoeft dit natuurlijk niet altijd zelf te schrijven, maar kan het ook uitbesteden of (met bronvermelding en toestemming) een interessant artikel van een milieuorganisatie overnemen.

Als je zelf de tijd en de goesting hebt, mag je zeker ook eens een artikeltje schrijven voor de Euglena, het nationale tijdschrift van de JNM. Vanuit de MWG (Nationale MilieuWerkGroep) en de CP (Nationale CommunicatiePloeg) zijn ze alleszins super blij met input vanuit afdelingen.

6. Help!

Bij JNM nationaal vind je de milieuwerkgroep of MWG. Deze groep enthousiaste vrijwilligers komt regelmatig samen om milieuactiviteiten te plannen en te organiseren, maar is er ook om afdelingen te helpen met al hun milieuvragen. Wij bieden met veel plezier onze steun, expertise en energie aan om het milieuthema ook in jouw afdeling te boosten. Je mag ons dus écht met al je vragen stalken, wij doen niets liever dan jou te helpen! Nog één keertje hét adres: mwg@jnm.be.

De milieuverantwoordelijke van het werkjaar 2019-2020 was :

Naam

Mail

Tel

Dit zijn lopende projecten, die ook volgend werkjaar aandacht vragen:

Dit zijn de dingen die ik dit jaar heb geleerd:

Dit zijn de dingen die ik geprobeerd heb en echt goed werkten:

Dit zijn de dingen die ik geprobeerd heb en die niet zo goed werkten:

De milieuverantwoordelijke van het werkjaar 2020-2021 was :

Naam

Mail

Tel

Dit zijn lopende projecten, die ook volgend werkjaar aandacht vragen:

Dit zijn de dingen die ik dit jaar heb geleerd:

Dit zijn de dingen die ik geprobeerd heb en echt goed werkten:

Dit zijn de dingen die ik geprobeerd heb en die niet zo goed werkten:

De milieuverantwoordelijke van het werkjaar 2021-2022 was :

Naam

Mail

Tel

Dit zijn lopende projecten, die ook volgend werkjaar aandacht vragen:

Dit zijn de dingen die ik dit jaar heb geleerd:

Dit zijn de dingen die ik geprobeerd heb en echt goed werkten:

Dit zijn de dingen die ik geprobeerd heb en die niet zo goed werkten: